

dueix *caira* en lloc de *cadira*.¹⁴

En llatí *oboedire* s'emprava com a intransitiu i continua amb aquest valor en castellà i francès. El català antic vacilla entre transitiu i intransitiu amb el predomini del primer: en doc. de Trep de 1257-1269, «vos graesc molt qan vos m'avets *obeïts* los prescs que vos viu» (Pujol, 25.4), doc. de 1257-1269 de Balaguer: «apareylada d'*obeir* vostres manaments» (ib., 28.10); a més en un doc. de Lleida de 1200-1210, escrit en occità però local: «dis P. de Lobeira --- que no *obezis-sen* los cossols» (BABL VII, 170); Llull vacilla entre els dos usos; hi veiem d'una banda com a trans.: «*obeix* Déu» (Blanq., NCl. III, 153.22), «ni volia *obeir* lo bisbe» (ib., 86.17), i d'altra: «ell *obehi* a Blanquerna» (ib. I, 272.3), «si tu no *obeexes* als meus prechs» (ib., 58.7), «hom --- ab les coses sensuais *obeex* a les speritals» (Merav., NCl. IV, 52.10; a més en 52.12 i 13 i 14, i en 55.12); trobem l'ús intrans. en Jaume I, Cròn.: «som venguts açí nos --- per *obeir* a vós així com a senyor» (cap. 22, ed. Col. Pop. Barc. 20 I, 58) i igualment en VidesR (P8r2), però en trans. en un doc. de 1318, «per *obeir* son manament» (Finke, Acta Arag. III, 348) i Muntaner, «*obeir* lo manament de llur senyor» (Cròn., cap. 39, ed. Col. Pop. Barc. I, 89.4), i a més en doc. de 1396 (BABL X, 421), i Filla²⁵ Hongria, NCl. XLVIII, 45, i en StVicentF (Sermons I, 81.13; II, 215.32) i en un altre valencià com JRoig (Spill, v. 54), però en un doc. de 1460 de València alternen el trans. i intrans.: «no *obehint* los dits oficials» i «als quals manaments *obeiynts*» (Gual, CHCA 30 IV, 486) i JEsteve l'usa com a intrans. (ex. en DAG.). Notem que els textos occitans antics també presenten una situació semblant de vacil·lació amb el predomini del transitiu (veg. els exs. en PSW, s. v. *obesir*). És molt possible que l'ús intrans. fos degut en alguns³⁵ textos a una influència llatina (així, per ex., les VidesR i JEsteve que tenien davant si un text llatí com a base); en tot cas, avui la regla és emprar aquest verb com a trans. com resta il·lustrat pels exs. que ens dona Dfa.: *obeir l'ordre d'algú, obeir els pares, - la raó, la llei, el cavall obeix el fre*, però com a intrans. en construccions tipus *el ventrell no m'obeix* 'no paeix bé', *la vista no m'obeix* 'no hi veig bé', però comp. Puig i Ferrer: «les cames, encordades per les serps, no l'*obeïen*» (Cercle Màgic, 18.3). A més, la llengua⁴³ literària prefereix *obeir* com a intrans. en sentit figurat de 'ésser degut a' (exs. de Pons i Massaveu i JPla en AlcM).

Derivats d'*obeir*: *obeïdor* 'que és d'obeir' [Dfa.]; *obeïment*, ant. [Llull]. *Obediència* [Llull, Blanq.,⁵⁰ NCl. I, 280.12; Eiximenis, Prosf. II, 41; *obidença* en Francesc de la Via (DAG.); DTo., Lacav.; «—Casa't, casa't, la Roseta: no li trenquis l'*obediència*» (MilàF, Romllo., 1882, 365, recollit en el Gironès)]; *obedencial* [Belv. 1805]; *obedienciari* [un ex. de 1718 en DAG., on sembla tenir el sentit de 'frare llec']; *obediënt* [Llull, Blanq., NCl. I, 211.8; Muntaner, Cròn., cap. 228, ed. Col. Pop. Barc. VI, 76.19; etc.], *obediëntment* [Jaume I, Cròn.]. *Desobeir* [Llull, que l'usa com a trans. i intrans. (exs. en AlcM); DTo. 1647,⁶⁰

Lacav. 1696 etc.]. *Desobeïment* [Llull; segons AlcM usual a Mall.]; *desobeïència* [Llull, Blanq., NCl. II, 87.16; VidesR: «blasrà lo monge de la *desobeïència* e de la desfiança» (P79v2, n. 120) etc.]; *desobediënt* [Llull, Blanq., NCl. I, 128.14], *desobediëntment*. *Inobediència* [Llull; ACanals; 1377; StVicentF, Sermons III, 99.9 etc.]; *inobediënt* [1343; ACanals].

¹ Com és sabut aquest text grafia la ð com a d i z (i duu també *radó*, *vedi* 'vef', *vezet* < VIDERE); s'hi troben, a més, formes en *au-* amb grafia llatinitzant: *audir* 5v16, 6r19, 7r21, *audi* 7v10, *audid* 3v5 etc. En les obres de Llull i en altres escriptors no és rar trobar la forma occitana *auzir* al costat de la normal *oir*: *auzir* en Merav. I, 159.21, però «car per rahon del *hoir* volen *hoir* peraules de loar» (id., 141.14), i *boen*, *hoia* (id., 158.15, 140.14) etc. —

² Veg. Sanchis Guarner, Gram. val., § 211, pp. 180-181, i a més Moll, Flexió verbal (AORBB IV, 1931, 78-83). — ³ JCoromines va registrar la frase «(mai) *oït a dire*» en els següents pobles del Conflent: Cornellà, Masos i Catllà (1960); apareix en Saisset, Catalanades: «Mi 'ci que tot d'un cop *ouen* grossa tabola!» (p. 230); en Lectures Escollides Rossell (Barcelona, Ed. Barcelo, 1966) trobem: «tothom l'ha *oït*», «la primera vegada que el vaig *oir*» en uns trossos reproduïts de J. Sebastià Pons (pp. 9, 18); en un text de CGrandó «*oï* tindà» (= «sento dringar»), ib., 98 etc. Notem a més en Cerdà, Cont. Cerd.: «Aquest flabiol que veus té un do, explicà el Mon. —No hi ha persona que no l'*ouï* i ganes de ballar no tingui» (p. 70). — ⁴ Verdager l'usa en el primer escalaborn de l'Atil. (1867): «sols s'*ou* l'esguell dels gossos» (137c; no en l'ed. de 1877), i també Coromines: «Amb tots els seus sentits a l'aguait bufa traïdorament. Uuu... ut! --- Però així que *ou* el batec d'ales vora el pi s'atura» (J. Apòstol, L'Avi dels Mussols VII, p. 165); «--- com s'expressa per un crescendo; s'*ouen* els murmuris i els sospirs, expressats pels primers violins amb sordina i una flauta a l'uníson!» (Mozart al Teatre del Liceu, 1930). —

⁵ Per a la història d'aquesta substitució en francès, vid. Gilliéron, Études sur la Défectivité des Verbes, 1919; W. Gottschalk, Giessener Beiträge z. rom. Philol. III (1921), i les recensions de Spitzer, Litbl. XLI, 393-4, i ASNSL XLIII, 156-7. — ⁶ Segons DECH IV, 266b27ss. la invasió semàntica del castellà *sentir* es dona a més a Xile, i s'estén fins a Colòmbia, Venezuela i Puerto Rico. — ⁷ Referint-se als factors que haurien influït en la decadència del castellà *oir* a diverses parts d'Amèrica, JCoromines ens indica que l'excessiva brevetat del mot fou agreujada en els parlars criollos per la llei fonètica que ha canviat la o en hiat a u (com en *ny es cierto, ny ha venido*), resultant així que *oir* i *huir* tenien la mateixa pronúncia, homonímia intolerable en algunes situacions (veg. DECH IV, 266b38ss.). — ⁸ T. Forteza en la seva Gram. cat., p. 320, afirma haver sentit *oure* en algun poble de Mall.; Moll, Flexió verbal, registra *oure* només a Cocentaina (AORBB IV, 78), però cal notar que les enquestes de Mn. Al-